

ЛІНГВОКОГНІТИВНІ МЕТОДИКИ АНАЛІЗУ СИНТАКСИЧНИХ КОНСТРУКЦІЙ: НОВІ ПІДХОДИ

Стаття присвячена дослідженню структури англійського речення із залученням лінгвокогнітивних методик співвіднесення фігури й фону, застосуванням дослідницького апарату образ-схем і силової динаміки, які враховують закономірності сприйняття дійсності мовцями.

Ключові слова: синтаксична конструкція, синтаксичні відношення, фігура й фон, образ-схема, силова динаміка.

Данильченко І. В. Лінгвокогнітивні методики аналізу синтаксических конструкцій: нові підходи. – Стаття. Стаття присвячена дослідженню структури англійського речення з привертанням лінгвокогнітивних методик співвіднесення фігури й фону, застосуванням дослідницького апарату образ-схем і силової динаміки, указуючих на закономірності сприйняття дійсності мовцями.

Ключевые слова: синтаксическая конструкция, синтаксические отношения, фигура и фон, образ-схема, силовая динамика.

Danylchenko I. V. Cognitive linguistic methods in analyzing syntactic structures: new approaches. – Article.

The article explores the structure of English sentence applying cognitive techniques of figure-ground alignment, image-schemas and the theory of force dynamics that take into account the mechanisms of conceptualization and categorization of reality by a speaker.

Key words: syntactic structure, syntactic relationships, figure and ground, image schema, force dynamics.

Синтаксичні конструкції як лексично наповнені структурні схеми в їх предикативному мінімумі [6, с. 638] відбивають структурування мовцем подій і зв'язків між ними, адже синтаксис є тією сферою мови, що об'єднує в систему всі її рівні [1, с. 12; 7, с. 164]. У стиснутому варіанті синтаксичні конструкції виступають як словосполучення або фрази, утворені з двох чи кількох одиниць, пов'язаних засобами смислового й формального зв'язку [7, с. 100], а в розгорнутому – представлені реченнями як ціліснооформленими одиницями, які подають події в структурованому вигляді [7, с. 239].

Сучасні напрями синтаксичних досліджень інтегрують здобутки граматики й суміжних дисциплін, які так чи інакше вивчають мову. За таких умов аналіз структури речення проводиться в кількох аспектах: поряд із застосуванням традиційних процедур можуть застосовуватися методи логіки, психології, статистики тощо. Однією з наук, яка набула значного поширення останнім часом, є когнітивна лінгвістика, що вивчає зв'язок мови й мислення у трьох ракурсах – репрезентативному, семіотичному й інтерпретаційному [16]. **Репрезентативний** аспект вивчає здібність людини оперувати знаннями. Дослідники, котрі вивчають мову й мислення в цьому аспекті, намагаються відповісти на запитання: «Що є в людському мисленні?» Усі когнітивні підходи цього напрямі сходяться на тому, що структури мови відбивають структури мислення. Вивчаючи взаємодію мови й мислення в **семіотичному** аспекті, вчені ставлять перед собою запитання: «Як ці структури формуються, активуються і взаємодіють?» Ключовою ідеєю розвідок у цьому напрямі є той факт, що за певним мовним знаком закріплений зміст різного рівня складності, і в процесі комунікації інформація активується мовною одиницею. Зосереджуючись на **інтерпретаційному** аспекті, лінгвокогнітивні розвідки спрямовані на те, як саме людина – мовна особистість – залежно від різних чинників створює свій суб'єктивний образ дійсності, активуючи мовою то одні, то інші фрагменти знання про світ. Відтак постає питання: «Чому когнітивні структури формуються так, а не інакше, з якою метою вони активуються і взаємодіють між собою саме так?»

Лінгвокогнітивний аналіз мовних одиниць загалом і синтаксичних структур зокрема передбачає враху-

вання особливостей концептуалізації й категоризації мовцем світу, що зумовлює відбір мовних засобів як номінативних одиниць, які називають подію чи її окремі компоненти (осіб, речей, абстрактні сутності тощо), так і синтаксичних конструкцій, що зображують відношення між подіями та їх компонентами. Аналіз синтаксичних конструкцій із застосуванням методик когнітивної лінгвістики є багатообіцяючим напрямом дослідження, адже при синтаксичному зображенні дійсності індивідуальна свобода вибору структурних варіантів є досить високою [3, с. 6], тому відбір мовцем певних структур із-поміж низки альтернативних форм вираження змісту трактуємо як наслідок специфічної концептуалізації та категоризації навколишньої дійсності.

Відповідно, метою статті є спроба застосування лінгвокогнітивних методик співвіднесення фігури й фону, дослідницького апарату образ-схем і теорії силової динаміки для пояснення структури речення в англійській мові. Звідси випливають і завдання статті: 1) розкрити лінгвокогнітивне підґрунтя синтаксичних структур різного типу; 2) покласифікувати синтаксичні конструкції відповідно до когнітивних операцій і механізмів, на які вони спираються; 3) встановити роль механізмів концептуалізації й категоризації під час синтаксичного структурування подій.

Просте речення як мінімальна значуща комунікативна одиниця відбиває когнітивну операцію предикації, наслідком якої є відображення у свідомості мовця референтної ситуації [1, с. 335], яка трактується як фрагмент реальності, відображений окремим висловленням [2, с. 6]. Схеми простого речення, що включають діяча, дію, її об'єкт, час, місце, інструмент та іноді й інші компоненти [17, с. 6], – укорінені у свідомості зразки досвіду людини, що узагальнено передають інформацію онтологічного плану [2, с. 6]. Виходячи з того, що просте речення називає одну референтну ситуацію, а складне – дві чи більше [13, с. 41], вивчення останнього спирається на усвідомлення засобів відтворення поліситуативності, за якої на перший план висувається проблема концептуалізації відношень між кількома подіями: ієрархічних чи координативних із їх підтипами. Кожен різновид відношень відбиває *спосіб*

членування мовцем об'єктивного світу й установлення зв'язків між фрагментами дійсності, тобто його концептуалізацію, яка призводить до типізації зв'язків між ситуаціями реальності.

Структурування двох або кількох ситуацій в ієрархічних відношеннях втілене в складнопідрядному реченні (СПР), або гіпотаксисі, що являє собою такий синтаксичний зв'язок, який поєднує граматично нерівноправні частини складного речення й виявляє різні види змістової залежності й ієрархії між ними [10, с. 104].

Синтаксичне структурування подій відбиває відношення між їх компонентами, які втілюються в синтаксичних конструкціях відповідної семантики. Переважання в тексті речень із окремими синтаксичними відношеннями свідчить про фокусування уваги мовця на відповідних компонентах подій: суб'єкт, дія, об'єкт, властивість тощо, залишаючи поза увагою інші. Синтаксична репрезентація дійсності спирається на п'ять типів відношень між подіями та їх компонентами: фокусувальні, просторові, темпоральні, каузальні й сурядні. Під час розробки процедур аналізу синтаксичного структурування подій урахуємо співвідношення фігури й фону [22, с. 70] і відношення, представлені образ-схемами й силовою динамікою.

Співвідношення фігури й фону: фокусувальні відношення. Співвідношення фігури й фону, за якого один об'єкт сприймається на тлі іншого як більш помітний (salient) [22, с. 70], використовуємо для диференціації семантики головного й підрядних – номінативних, атрибутивних і компаративних – речень, які диференціюють зміст в аспекті помітності [27, с. 101]. На фігуру вказує ініціальна позиція частини речення, яка є маркером «висвітлення» (prominence) інформації [22, с. 71–73], напр.: *What humans do to, and ostensibly for, the earth does not matter in the long run* [Newsweek 20.09.2010]. У наведеному реченні фігурою є підрядна підметова частина *What humans do* внаслідок її ініціальної позиції.

Розрізнення фігури й фону дає змогу інтерпретувати частини речення в ініціальній позиції як більш помітні, значущі, релевантні (salient), які є фігурою щодо фону. Номінативні, атрибутивні й компаративні частини виконують різні фокусувальні функції. Складнопідрядні речення з **підметовими** частинами, реалізують ініціальну фокусувальну модель, за якої підрядна частина в позиції підмета слугує фігурою, напр.: *What we really need is a new system that looks at the whole difficult question of preventive detention* [Newsweek 18.01.2010], і модель відкладеного фокусування із займенником *it*, за якої підметова частина – в постпозиції, утримуючи увагу до кінця речення, напр.: *It makes sense that they (teenage girls) are going to take care of themselves instead of reaching out* [Newsweek 29.06.2010].

Підрядні **присудкові** частини конкретизують фігуру, названу підметом головної частини, напр.: *The great hope is that they'll work longer* [Newsweek 27.11.2010]. У наведеному реченні підмет головної частини *hope* є фігурою, місце котрої уточнюється підрядним реченням, яке утримує на ній увагу до кінця висловлення. Підрядні **атрибутивні** частини акцентують увагу лише на одній ознаці фігури, що виокремлює її з низки подібних [14, с. 487], напр.: *For decades now, political scientists have been building election models that attempt to predict who will win in November without making any reference to candidates or campaigns* [Newsweek 10.07.2010]. У наведеному реченні підрядна атрибутивна частина *that attempt to predict* зміщує фокус уваги з політич-

них аналітиків, названих підметом головної частини *political scientists*, на результат їхньої діяльності, позначений додатком *election models*.

Компаративні конструкції, представлені як підрядними частинами, так і обставинами, створюють фон для фігури, заявленої в головній частині. У наступному реченні обставина *than Europe* співвідносна з фоном, адже відсилає читача до минулої події (врегулювання проблем працевлаштування за часів глобальної фінансової кризи 2008 року), яка в статті не описується, а лише згадується, зображуючи Європу як тло, на якому показано фігуру, названу підметом *the U.S.*: *The U.S. had traditionally enjoyed lower unemployment rates than Europe, in part because American workers were more willing to move from state to state in order to take new jobs* [Newsweek 08.11.2010].

Топологізація: просторово-темпоральні відношення. Обставини й підрядні речення часу та місця створюють просторово-темпоральну перспективу подій (топологізацію), яка полягає в локалізації референтів у просторі й часі. Для пояснення просторових і темпоральних відношень залучаємо образ-схемну методику, яка відтворює сенсомоторні витоки значення, що є основою формування семантики названих синтаксичних конструкцій.

Просторові й темпоральні конструкції пояснюємо із залученням чотирьох груп образ-схем: *соматичних*, тобто стосовно тіла (СПЕРЕДУ-ПОЗАДУ, СПРАВА-ЗЛІВА, БЛИЗЬКО-ДАЛЕКО); *перцептивних*, пов'язаних зі сприйняттям (ОБ'ЄКТ-ЗЛІДУВАНИСТЬ-МНОЖИНА-МАСА); *топологічних*, які виявляються в просторовій локалізації референтів (МЕЖА, КОНТЕЙНЕР, ПОРОЖНІЙ/ПОВНИЙ); *динамічних*, пов'язаних із рухом (ШЛЯХ, ЦИКЛ) [12, с. 23–30].

Залучення образ-схем передбачає два етапи аналізу **просторових** конструкцій. Перший – *ідентифікаційний* – полягає у виявленні обставин місця за відповідними прийменниками, напр., *in, to, on, at*. Так, прийменник *in* співвідносить місце з КОНТЕЙНЕРОМ (*in London*), *on* позначає ПОВЕРХНЮ (*on the table*), *at* співвідноситься з МЕЖЕЮ (*at the supermarket*), а прийменник *to* вказує на кінцевий пункт ШЛЯХУ (*to Iraq*) [19, с. 18].

Другий – *інтегративний* – етап спрямований на встановлення взаємодії значень прийменника та іменника, напр., *into the digital world, on the scene*, адже семантика обставини місця виводиться з усіх компонентів конструкції. Так, прийменник *in*, співвідносний із КОНТЕЙНЕРОМ, реалізує це значення в обставинах на позначення приміщень, напр., *in his house*, фізичних вмістів, напр., *in his bag, in the car*, а також міст, країн, штатів і регіонів, напр., *in Basel, in California*, оскільки названі обставини передають усі ознаки КОНТЕЙНЕРА як простору, утвореного внутрішніми та зовнішніми зонами й межею між ними [20, с. 32] з отвором для руху ВСЕРЕДИНУ чи НАЗОВНІ [12, с. 44]. Натомість значення вмістища метафоризується в обставинах *in his book, in his speech, in the journal "Current Biology"* тощо, які позначають абстрактний КОНТЕЙНЕР. Семантика вмістища набуває нових форм в обставинах *in politics, in business, in the media*, які спираються на образ-схему МЕЖА, адже відділяють одну сферу діяльності від іншої, тобто в значенні цих обставин відбувається зміщення перспективи репрезентації з того, що всередині КОНТЕЙНЕРА, на те, що ззовні.

Специфіка значення **темпоральних** одиниць зумовлена тим, що час є гетерогенною сутністю: з одного

боку, він являє собою проміжок [23] між двома точками [24], що вимірюється годинами, хвилинами тощо [25], а з іншого – він є аморфною й безкінечною циклічною сутністю [24]. Відповідно, виокремлюємо два типи темпоральних обставин: **точні**, метою яких є орієнтування читача в часі, напр., *in July 2012, on Christmas*, і **характеризувальні**, що створюють фон для зображення інших подій, напр., *in a completely capricious moment, for a long time*.

На **точний** час указують обставини, співвідносні з точкою, тобто дискретним місцем на часовій шкалі [15, с. 128], напр., *on March 17, in 1986*, або інтервалом із чіткими часовими межами, напр., *from July till December, since March 2009, until last summer*. Точність часової референції досягається за рахунок уживання в складі обставин, що вказують на ТОЧКУ на часовій шкалі, числівників та іменників в однині на позначення годин, напр., *at 7 a.m., at 14.30*, частин доби, напр., *in the morning, at night*, днів тижня, напр., *on Monday*, місяців, напр., *in April*; пір року, напр., *in summer*; років, напр., *in 2012*, а також назв подій, що асоціюються з точними датами, напр., *on Christmas*. Обставини, що подають інтервал із чіткими часовими межами, вказують на початкову й кінцеву ТОЧКИ часового відрізка, напр., *since April 1986, until this winter*. Обставини на позначення темпоральної точки та інтервалу.

До **характеризувальних** обставин зараховуємо конструкції просторової й оцінної семантики, що набувають темпорального значення в контексті. Темпорально-просторові конструкції містять іменники, які вказують на перебування референта у просторі, напр., одиниця *deathbed* позначає ліжко, на якому лежить людина в останні хвилини свого життя [25], тобто імплікує просторове розміщення референта. Унаслідок метафоричного переосмислення просторової семантики й розуміння смерті як кінцевої ТОЧКИ життєвого ШЛЯХУ [25], обставина *on their deathbeds* набуває темпорального значення в такому реченні: *On their deathbeds, most people don't regret not having clambered a rung higher, but having worked too hard, and having lost touch with friends* [Newsweek 20.09.2010].

Темпорально-оцінні конструкції виокремлюємо на основі оцінного прикметника чи прислівника (*crucial, difficult, lousy* тощо) та іменника на позначення часу *time, moment, hour, period, stage, age, juncture*, напр.: *at the crucial moment, in an age of big achievements, in difficult stages of their deployment, on a clear day in politics*. Ці конструкції не стільки орієнтують читача в часі описуваних подій, скільки впливають на аудиторію, формуючи позитивне чи негативне ставлення до описуваної події, адже час у цих обставинах слугує фоном для вираження оцінки і ставлення автора. У темпорально-оцінних конструкціях час представлений як річ, якою можна маніпулювати на користь чи на шкоду чомусь, як інструмент для досягнення певної мети, як предмет, який можна створити, здобути, використати, втратити тощо (пор. *Commodity sense* [15, с. 177]). Так, в обставині *at critical junctures in campaigns* оцінний прикметник *critical*, указуючи на неточний час, акцентує увагу на цінності певного моменту, важливості розгортання діяльності в окремий часовий період: *Playing to stereotypes can endear them to voters at critical junctures in campaigns* [Newsweek 8.03.2008].

Невизначений інтервал, що створює фон для зображення інших подій, вербалізується обставинами з прийменниками *in, over, during, through* та абстрактними іменниками на позначення процесу (*deployment,*

marketing, promotion), що імплікують обмежений, але чітко не визначений проміжок часу, напр.: *Medicare and Medicaid paid billions to buy cancer and kidney patients the anti-anemia drugs to help them avoid blood transfusions or boost energy during grueling chemotherapy* [Newsweek 08.11.2011]. У наведеному реченні обставина *during grueling chemotherapy* імплікує обмеженість часового інтервалу, протягом якого проводиться хіміотерапія, не фіксуючи при цьому чіткі часові межі, оскільки курс цього лікування може бути різним. Натомість автор фокусує увагу на запобіганні шкідливим наслідкам цього процесу, а не на тривалості самої терапії.

Аналіз складнопідрядних речень (СПР) із темпоральними частинами передбачає встановлення значення сполучників, що їх уводять, адже, на відміну від обставин, які або орієнтують читача в часі описуваних подій, або створюють фон для акцентування інших (нетемпоральних) характеристик, підрядні речення часу встановлюють хронологічний зв'язок між двома чи кількома подіями, виявляючи відношення одного часового фрагменту до іншого (інших), тому належать до вищого рівня фрагментування дійсності. За семантикою виокремлюємо конектори з недиференційним значенням хронологічності, які експлікують основну категоризаційну перспективу, напр., *when, while, since, until*, і полісемантичні сполучники з кількома значеннями [18, с. 158], що відбивають другорядну категоризаційну перспективу: часово-просторові, напр., *before, after*; часово-причинові, напр., *as*, часово-умовні, напр., *once*, часово-концесивні, напр., *even when*.

Отже, просторові й темпоральні конструкції пояснюємо із залученням соматичних, перцептивних, топологічних і динамічних *образ-схем*. Залучення образ-схем передбачає виконання двох процедур: *ідентифікаційної*, що полягає у виявленні просторових і темпоральних конструкцій за відповідними прийменниками, та *інтегративної*, спрямованої на встановлення взаємодії значень прийменника й іменника.

Силова динаміка: каузальні відношення. Силова динаміка описує відношення між учасниками подій через протиставлення Агоніста, тобто фокальної сили, і спрямованого проти нього Антагоніста, кожен із яких характеризується протилежними внутрішніми тенденціями: до руху або спокою чи, у більш загальних термінах, до діяльності або бездіяльності [26, с. 413]. Теорія силової динаміки дає змогу пояснити вживання каузальних відношень, адже вони відбивають такий взаємозв'язок, за якого одна подія викликає, спрямовує чи змінює іншу [9, с. 2], тобто уявлення про каузальність нерозривно пов'язане з феноменами сили й руху, які внаслідок осмислення зумовленості як сило-динамічного феномена є складнішими від перцептивних і просторово-темпоральних.

Каузальність розглядається у вузькому й широкому розумінні. За вузького тлумачення каузальні відношення на рівні речення реалізуються обставинами й підрядними частинами причини й наслідку, напр.: *We may be heading toward climate catastrophe due to greenhouse gas emissions* [Newsweek 09.05.2012]. У наведеному реченні викиди парникових газів (*greenhouse gas emissions*) є причиною, що викликає кліматичну катастрофу як наслідок (*climate catastrophe*). Водночас причиново-наслідкові зв'язки нерозривно пов'язані з категоріями *підстава – висновок, умова – дія, допустовість – наслідок, засіб – мета*, тому за широкого підходу відношення каузальності охоплюють також обставини й підрядні частини цілі, умови та допустовості

[5, с. 9]. У нашому дослідженні каузальні відношення трактуємо в широкому розумінні, адже значення причини, наслідку, цілі, умови й допустовості спираються на **сило-динамічну взаємодію** учасників подій, за якої виокремлюється джерело сили, її ціль, вектор та інтенсивність [21, с. 283].

Методика аналізу синтаксичних структур, що позначають каузальні відношення, передбачає виконання чотирьох процедур. Першим етапом аналізу структур із силовою динамікою є виокремлення учасників протистояння – Агоніста й Антагоніста. Агоніст у реченні зазвичай позначений підметом, який займає фокальну позицію [22, с. 365]. Позначення Антагоніста залежить від того, сило-динамічні відношення вербалізовані обставиною чи підрядною частиною складнопідрядного речення. У простому реченні Антагоніст названий іменником чи займенником у складі каузальної обставини, напр.: *Despite the challenges, there's a sense the Chinese market is finally poised to live up to its promise* [Newsweek 10.10.2010]. У складнопідрядному реченні Антагоніст позначений підметом підрядної частини, напр.: *Because the Iranian nuclear program's computers are not connected to the Internet, the worm couldn't have been introduced to them online* [Newsweek 20.12.2010]. У наведеному реченні каузальність представлена як результат силової взаємодії двох референтів: віруса-хробака, співвідносного з Агоністом (підмет головної частини *the worm*), і комп'ютера як більш сильного Антагоніста (*computers*), який блокує активність Агоніста, на що вказує заперечення *not*.

Другим етапом аналізу каузальних структур є виявлення внутрішніх тенденцій Агоніста й Антагоніста до руху чи спокою, на які вказує присудок. На тенденцію до руху вказують дієслова на позначення руху (*to move, to motion, to rotate, to stir* тощо), переміщення (*to go, to come, to walk, to run, to head for, to shift*), бажання й волевиявлення (*to want, to wish, to desire*) та різних видів діяльності: перцептивної (*to watch, to listen, to perceive*), інтелектуальної (*to think, to decide, to admit, to understand*), практичної (*to do, to make, to push, to pull, to accomplish, to manage*) і мовленнєвої (*to say, to speak, to argue, to claim*). На тенденцію Агоніста й Антагоніста до спокою вказують семи бездіяльності: дієслово *to be* в поєднанні з іменником, прикметником чи дієприкметником (*to be dead, depressed, motionless*), дієслова на позначення розташування (*to sit, to stand, to lie, to stay*), а також заперечення [8, с. 1], напр.: *Though President Obama has made no decision about the way forward, some suggest that as many 80,000 more could be sent in as reinforcements* [Newsweek 06.11.2007]. У наведеному реченні на тенденцією Агоніста (*some*) до руху вказує дієслово мовленнєвої діяльності *suggest* «висловлювати припущення» за рахунок семи *'make'* (*to make* someone think that a particular thing is true [23]), а про схильність Антагоніста (*President Obama*) до спокою свідчить заперечення *no* в складі присудка *has made no decision*.

Третій етап аналізу каузальних структур спрямований на їх співвіднесення з образ-схемами, які уточнюють відношення силової динаміки, позиціонує референти як джерело або мету протистояння. Виявлення образ-схем, що лежать в основі значення аналізованих конструкцій, здійснюємо через значення присудка: ПРИМУШЕННЯ, ПРИТЯГАННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ/ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ, ПРОТИДІЯ, ПЕРЕШКОДА, УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ [19, с. 42]. Названі образ-схеми співвідносять референти зі джерелом, метою або вектором дії, підпорядкованим досягненню певної мети чи наміру [12, с. 46], тобто сприяють здійсненню процесу або перешкоджають йому. Так, образ-схема ПРОТИДІЯ, сформована під впливом досвіду зіткнення двох центрів сили, внаслідок чого жодна з них не може рухатися далі [19, с. 46], відбиває взаємодію між Агоністом та Антагоністом з однаковою тенденцією до руху; ПРИМУШЕННЯ, яке репрезентує досвід переміщення під впливом зовнішніх сил [19, с. 45], зосереджує увагу на Агоністові з домінуванням руху; ПЕРЕШКОДА, утворена силовим вектором, що зупиняється або змінює траєкторію внаслідок зіткнення з перепорою [19, с. 45], акцентує роль Антагоніста з тенденцією до спокою [12, с. 130].

Четвертим кроком аналізу структур із силовою динамікою є встановлення значення прийменників або сполучників, що вводять каузальні відношення. Семантика конекторів дає змогу диференціювати причинні, умовні, допустові, цільові й наслідкові обставини та підрядні частини [4, с. 13; 5, с. 7; 9, с. 9]. За семантикою виокремлюємо конектори з недиференційним значенням, які експлікують основну категоризаційну перспективу, напр., *because, if, though*, і полісемантичні сполучники з кількома значеннями, які відбивають другорядну категоризаційну перспективу, напр., *even if, as, while*.

Отже, для пояснення значення каузальності в широкому розумінні, яка охоплює причину, наслідок, мету, умову й допустовість, використовуємо теорію силової динаміки: з її позицій каузальні конструкції спираються на протиставлення двох сил – Агоніста як фокальної сили і спрямованого проти нього Антагоніста, які характеризуються протилежними внутрішніми тенденціями до руху або спокою.

Отже, аналіз синтаксичних конструкцій із застосуванням методик когнітивної лінгвістики уможливило розуміння процесів концептуалізації й категоризації людиною навколишньої дійсності. Синтаксична репрезентація дійсності спирається на п'ять типів відношень між подіями та їх компонентами: фокусувальні, просторові, темпоральні, каузальні й сурядні. У статті розглянуто перші чотири типи синтаксичних структур з урахуванням співвідношення фігури й фону та відношень, представлених образ-схемами й силовою динамікою. Перспективно вважаємо подальшу розробку лінгвокогнітивної методики синтаксичних конструкцій, зокрема структури складносурядного речення.

Література

1. Арнольд И.В. Стилистика современного английского языка (стилистика декодирования) / И.В. Арнольд. – М.: Просвещение, 1990. – 300 с.
2. Арутюнова Н.Д. Предложение и его смысл: логико-семантические проблемы / Н.Д. Арутюнова. – М.: Наука, 1976. – 383 с.
3. Бойко Ю.П. Вживання підрядних речень у текстах різних функціональних стилів: автореф. дис. ... канд. філол. наук: спец. 10.02.04 / Ю.П. Бойко; Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. – Одеса, 2002. – 18 с.

4. Голукович А.Е. Репрезентация концепта «Концессивность» в английской языковой картине мира : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 / А.Е. Голукович ; Воронежск. гос. пед. ун-т. – Воронеж, 2007. – 22 с.
5. Дубовик Л.І. Логіко-граматичні аспекти категорії причини : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Л.І. Дубовик ; Донецьк. нац. ун-т. – Донецьк, 2005. – 21 с.
6. Загнітко А.П. Теоретична граматика сучасної української мови. Морфологія. Синтаксис / А.П. Загнітко. – Донецьк : ТОВ ВКФ «БАО», 2011. – 992 с.
7. Иванова И.П. Теоретическая грамматика современного английского языка / И.П. Иванова, В.В. Бурлакова, Г.Г. Почепцов. – М. : Высшая школа, 1981. – 285 с.
8. Кришталюк Г.А. Заперечення в сучасному американському газетному дискурсі: функціональний та лінгвокогнітивний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Г.А. Кришталюк ; Донецьк. нац. ун-т. – Донецьк, 2009. – 20 с.
9. Леміш Н.Є. Ізосемні причинові сполучники у різносистемних мовах (на матеріалі української, російської, англійської та іспанської мов) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.15 / Н.Є. Леміш ; Донецьк. нац. ун-т. – Донецьк, 2009. – 20 с.
10. Лингвистический энциклопедический словарь / под ред. В.Н. Ярцевой. – М. : Советская энциклопедия, 1990. – 685 с.
11. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. – М. : АСТ Восток-Запад, 2007. – 315 с.
12. Потапенко С.І. Сучасний англomовний медіа-дискурс: лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти : [монографія] / С.І. Потапенко. – Ніжин : Видавництво Ніжинськ. держ. ун-ту імені Миколи Гоголя, 2009. – 391 с.
13. Приходько А.М. Складносурядне речення в сучасній німецькій мові / А.М. Приходько. – Запоріжжя : Запорізьк. держ. ун-т, 2002. – 292 с.
14. English Grammar / [Ed. by John Sinclair]. – L. – Glasgow : Harper Collins Publishers, 1991. – 486 p.
15. Evans V. The Structure of Time: Language, Meaning and Temporal Cognition / V. Evans. – Amsterdam (Phil) : John Benjamins, 2004. – 224 p.
16. Evans V. Cognitive Linguistics: An Introduction / V. Evans, M. Green. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2006. – 829 p.
17. Goldberg A.E. Constructions at Work: The Nature of Generalization in Language / A.E. Goldberg. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 280 p.
18. Hewings M. Advanced Grammar in Use / M. Hewings. – Cambridge : Cambridge University Press, 2006. – 294 p.
19. Johnson M. The Body in the Mind: The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / M. Johnson. – Chicago ; L. : The University of Chicago Press, 1987. – 233 p.
20. Lakoff G. Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought / G. Lakoff, M. Johnson. – N.Y. : Basic Books, 1999. – 624 p.
21. Langacker R.W. Foundations of Cognitive Grammar / R.W. Langacker. – Stanford : Stanford University Press, 1987. – Vol. I. Theoretical Prerequisites. – 540 p.
22. Langacker R.W. Cognitive Grammar. A Basic Introduction / R.W. Langacker. – Oxford : Oxford University Press, 2008. – 562 p.
23. Longman Dictionary of Contemporary English [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ldoceonline.com/>.
24. Merriam-Webster Dictionary [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.merriam-webster.com/dictionary/time>.
25. Oxford Advanced Learner's Dictionary : Seventh Edition. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – 1780 p.
26. Talmy L. Force Dynamics in Language and Cognition / L. Talmy // Concept Structuring Systems. – Cambridge (Mass.) : The MIT Press, 2000. – Vol. 1. – P. 409–470.
27. Wärvik B. What is foregrounded in narratives? Hypotheses for the cognitive basis of foregrounding / B. Wärvik // Approaches to Cognition through Text and Discourse / Ed. by T. Virtanen. – B. ; N.Y. : Mouton de Gruyter, 2004. – P. 99–122.
28. 200 Years of Syntax. A Critical Survey / Ed. by Giorgio Graffi. – Amsterdam : John Publishing Company, 2001. – 533 p.

Джерела ілюстративного матеріалу

29. Newsweek 06.11.2007.
30. Newsweek 08.03.2008.
31. Newsweek 16.03.2009.
32. Newsweek 27.04.2009.
33. Newsweek 10.12.2009.
34. Newsweek 18.01.2010.
35. Newsweek 05.05.2010.
36. Newsweek 31.05.2010.
37. Newsweek 07.06.2010.
38. Newsweek 15.06.2010.
39. Newsweek 29.06.2010.
40. Newsweek 10.07.2010.
41. Newsweek 19.07.2010.
42. Newsweek 06.09.2010.
43. Newsweek 20.09.2010.
44. Newsweek 27.09.2010.
45. Newsweek 10.10.2010.
46. Newsweek 08.11.2010.
47. Newsweek 27.11.2010.
48. Newsweek 20.12.2010.
49. Newsweek 13.01.2011.
50. Newsweek 07.03.2011.
51. Newsweek 18.04.2011.
52. Newsweek 02.05.2011.
53. Newsweek 13.06.2011.
54. Newsweek 08.11.2011.
55. Newsweek 12.03.2012.
56. Newsweek 09.04.2012.
57. Newsweek 09.05.2012.
58. Newsweek 14.05.2012.
59. Newsweek 07.11.2013.